

CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA

Direktorat za javni dug

KVARTALNI IZVJEŠTAJ O DRŽAVNOM I JAVNOM DUGU

IZVJEŠTAJ O DRŽAVNOM I JAVNOM DUGU
NA DAN 30.06.2024. GODINE

UVOD

Kvartalni izvještaj o državnom i javnom dugu Crne Gore je dokument koji pruža analizu stanja, strukture i dinamike kretanja državnog i javnog duga Crne Gore. Cilj izvještaja je da doprinese obezbjeđenju što veće transparentnosti u oblasti javnih finansija, kao i pružanje pravovremenih informacija investitorima, državnim institucijama i drugim zainteresovanim stranama, kao osnove za donošenje kvalitetnih i efikasnih odluka.

Javni dug, odnosno dug opšteg nivoa države je dug koji obuhvata državni dug i dug lokalnog nivoa. Državni dug je dug centralnog nivoa, koji obuhvata državne organe i organe državne uprave, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od javnog interesa koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od države. Lokalni nivo su organi opštine, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od lokalnog interesa i koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od opštine.

Javni dug može nastati kao rezultat zaduživanja države ili lokalnog nivoa na domaćem ili međunarodnom tržištu, bilo kroz izdavanje državnih obveznica, zajmove od međunarodnih finansijskih institucija ili putem kredita od komercijalnih banaka i drugih kreditora.

Državni dug se sastoji od unutrašnjeg i spoljnog duga. Unutrašnji dug je dug koji država duguje domaćim kreditorima, dok je spoljni dug je onaj koji država duguje inostranim kreditorima.

Pored prethodno navedenog, izvještaj, ima za cilj da informiše javnost o aktivnostima Ministarstva finansija na polju upravljanja državnim i javnim dugom. Kroz informativan sadržaj, izvještaj omogućava zainteresovanim stranama lakše i ispravno razumijevanje elemenata državnog i javnog duga i preduzetih aktivnosti u cilju postizanja strateških ciljeva upravljanja dugom Crne Gore.

Izvještaj o stanju državnog i javnog duga objavljuje se na sajtu <https://www.gov.me/mif>.

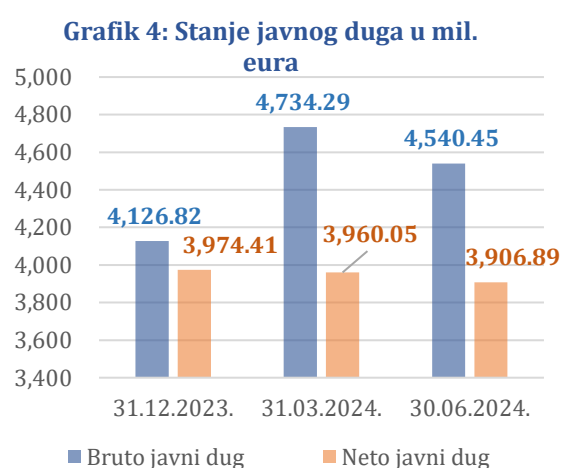
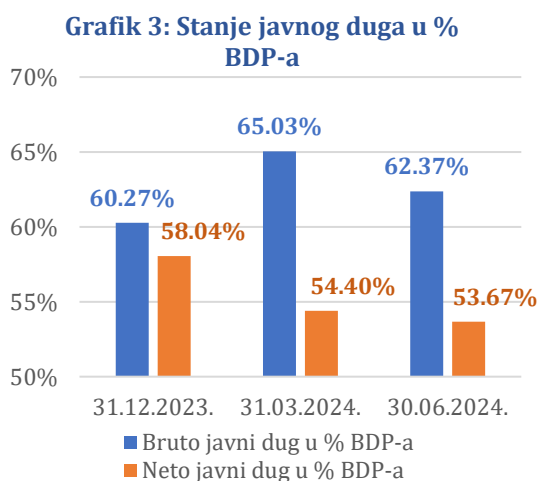
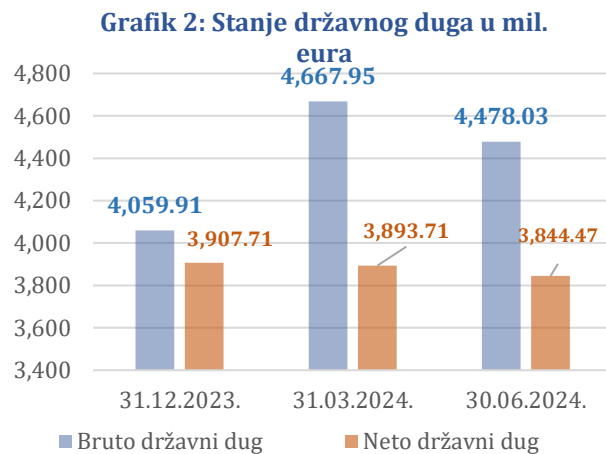
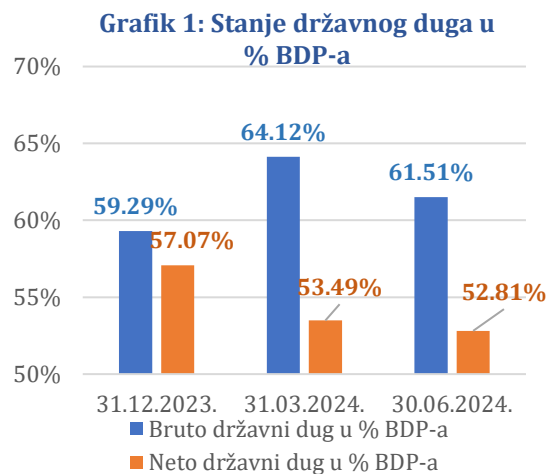
STANJE DRŽAVNOG I JAVNOG DUGA NA DAN 30.06.2024. GODINE

Ukupan javni dug Crne Gore, na dan 30.06.2024. godine, iznosio je 4.540,45 miliona eura, odnosno 62,37% BDP-a¹. Uzimajući u obzir depozite Ministarstva finansija (uključujući i 38.477 unci zlata) neto javni dug Crne Gore, na dan 30.06.2024. godine, iznosio je 3.906,89 miliona eura, odnosno 53,67% BDP-a.

Ukupan državni dug (bez depozita), na dan 30.06.2024. godine, iznosio je 4.478,03 miliona eura, ili 61,51% BDP-a. Uzimajući u obzir depozite, ukupan neto državni dug na dan 30.06.2024. godine iznosio je 3.844,47 miliona eura ili 52,81% BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, dug lokalne samouprave na dan 30.06.2024. godine iznosio je 62,42 miliona eura, odnosno 0,86% BDP-a.

Depoziti na dan 30.06.2024. godine iznosili su 633,56 miliona eura, uključujući 38.447 unci zlata (čija je vrijednost na dan 30.06.2024. godine 83,78 miliona eura) ili 8,70% BDP-a.

¹ Prema procjenama Ministarstva finansija, BDP za 2024. godinu iznosiće 7.279,70 miliona eura.

Nakon povećanja javnog duga u prvom kvartalu 2024. godine, primarno usljed realizacije emisije obveznica na međunarodnom tržištu, u iznosu od 687,76² miliona eura, tokom drugog kvartala 2024. godine došlo je do smanjenja javnog duga, u odnosu na 31.03.2024. godine za 193,84 miliona eura, primarno kao rezultat redovne otplate duga.

Tabela 1: Struktura i kretanje državnog i javnog duga u toku 2024. godine

	31.12.2023.	31.03.2024. (1)	30.06.2024. (2)	u mil. EUR Promjena (1-2)
Spoljni dug	3,517.29	4,156.65	4,091.32	-65.33
Unutrašnji dug	542.62	511.29	386.70	-124.59
UKUPNO DRŽAVNI DUG	4,059.91	4,667.94	4,478.03	-189.92
Dug lokalne samouprave	66.91	66.34	62.42	-3.92
UKUPNO JAVNI DUG	4,126.82	4,734.28	4,540.45	-193.84
Depoziti	152.41	774.24	633.56	-140.68
UKUPNO DRŽAVNI DUG (uključujući depozite)	3,907.50	3,893.70	3,844.47	-49.24
UKUPNO JAVNI DUG (uključujući depozite)	3,974.41	3,960.04	3,906.89	-53.16
UKUPNO DRŽAVNI DUG / BDP	59.29% ³	64.12%	61.51%	-2.61%
UKUPNO DRŽAVNI DUG / BDP (uključujući depozite)	57.07%	53.49%	52.81%	-0.68%
UKUPNO JAVNI DUG / BDP	60.27%	65.03%	62.37%	-2.66%
UKUPNO JAVNI DUG / BDP (uključujući depozite)	58.04%	54.40%	53.67%	-0.73%

BDP u mil. EUR 7.279,70

Naime, u drugom kvartalu 2024. godine, izvršena je otplata državnog duga po osnovu glavnice, u ukupnom iznosu od 206,27 miliona eura, od čega se 132,73 miliona eura odnosilo na otplatu duga rezidentima, dok je otplata duga nerezidentima iznosila 73,54 miliona eura. U istom periodu otplaćena je i kamata u iznosu od 45,07 miliona eura, od čega je otplata domaće kamate iznosila 9,51 miliona eura, dok je otplata ino kamate iznosila 35,56 miliona eura.

Osim redovne otplate duga, na vrijednost duga utiču i povlačenja kreditnih sredstava iz ugovora o kreditu za projekte čija je realizacija u toku. Naime, po osnovu ugovora o kreditu, koji su zaključeni u ranijem periodu sa međunarodnim finansijskim institucijama (Svjetska banka i njene afilijacije – IBRD, IDA, zatim Pariski klub, EIB, EBRD, CEB, Evropska komisija, KfW i IFAD), za realizaciju projekata u oblasti komunalnih djelatnosti, energetske efikasnosti, unapređenja putne infrastrukture i slično, u toku drugog kvartala 2024. godine povučeno je oko 7,79, miliona eura, gdje je najveće povlačenje bilo za projekat „Trgovinske i transportne olakšice“ kod IBRD banke u iznosu od 1,00 milion eura, kao i za projekat „Energetska efikasnost u javnim zgradama III“ u iznosu od 1,92 miliona eura.

²Ministarstvo finansija emitovalo je međunarodne obveznice u vrijednosti od 750 miliona dolara, sa rokom dospelja od sedam godina i kamatnom stopom od 7,25% godišnje. Nakon konverzije u eure, u skladu sa realizovanim hedžing aranžmanom, vrijednost ovog zaduženja iznosi 687,76 miliona eura sa izvedenom eurskom kamatnom stopom od 5,88%.

³ Preliminarni BDP za 2023. godinu iznosi 6.847,12 miliona eura.

SPOLJNI DUG NA DAN 30.06.2024. GODINE

Ukupan spoljni dug Crne Gore na dan 30.06.2024. godine iznosio je 4.091,32 miliona eura, odnosno 56,21% BDP-a, što je za 65,33 miliona eura manje u odnosu na 31.03.2024. godine. Smanjenje spoljnog duga, tokom drugog kvartala je posljedica redovne otplate spoljnog duga.

Tabela 2: Pregled kretanja spoljnog duga u toku drugog kvartala 2024. godine

NAZIV ZADUŽENJA/KREDITORA	BDP u mil. EUR 7.279,70				
	31.12.2023.	31.03.2024. (1)	30.06.2024. (2)	Promjena (1-2)	Stanje duga na 30.06.2024. u % BDP
Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD)	177,98	179,66	177,45	2,22	2,44%
Pariski klub Povjerilaca	45,17	39,99	40,11	-0,12	0,55%
Međunarodna Asocijacija za razvoj (IDA)	6,65	6,69	4,55	2,14	0,06%
Evropska investiciona banka (EIB)	99,89	99,08	95,71	3,37	1,31%
Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)	62,56	62,17	60,50	1,67	0,83%
Banka za razvoj Savjeta Evrope (CEB)	75,00	72,08	71,10	0,98	0,98%
Evropska Komisija	60,00	60,00	60,00	0,00	0,82%
Njemačka banka za razvoj (KfW)	36,08	40,11	38,64	1,48	0,53%
Poljski zajam	2,06	2,06	1,71	0,35	0,02%
Francuski kredit - NATIXIS	0,02	0,01	0,00	0,01	0,00%
Kineska Exim Banka	682,42	663,75	663,75	0,00	9,12%
Instituto del credito oficial (ICO) - Španski kredit	0,68	0,68	0,45	0,23	0,01%
EUROBOND	1750,00	2437,76	2437,76	0,00	33,49%
IFAD	2,91	2,91	2,67	0,24	0,04%
Export Development Canada EDC - Helikopteri	0,92	0,74	0,55	0,19	0,01%
HAPOALIM banka	18,66	21,64	17,91	3,73	0,25%
Rapid Financing Instrument - MMF	55,25	46,29	37,17	9,12	0,51%
Deutsche bank	100,00	80,00	80,00	0,00	1,10%
Sindicirani zajam - PBG	152,86	152,86	128,57	24,29	1,77%
Sindicirani zajam - PBG 2	188,18	188,18	172,73	15,45	2,37%
UKUPNO SPOLJNI DUG	3.517,29	4.156,65	4.091,32	65,33	56,20%

U strukturi spoljnog duga najveće učešće imaju euroobveznice emitovane u prethodnom periodu.

U tabeli koja slijedi prikazane su sve ino obveznice koje Crna Gora ima trenutno u svom portfoliju spoljnjeg duga.

Tabela 3: Pregled aktivnih emitovanih ino obveznica

Obveznica	Godina izdavanja	Valuta	Iznos	Kamatna stopa	Ročnost	Datum dospijeća
INOSTRANO TRŽIŠTE						
EUROBOND 2018	2018	EUR	500,00	3,375%	7 godina	21.04.2025.
EUROBOND 2019	2019	EUR	500,00	2,550%	10 godina	03.10.2029.
EUROBOND 2020	2020	EUR	750,00	2,875%	7 godina	16.12.2027.
BOND 2024	2024	USD	750,00 ⁴	7,25% ⁵	7 godina	12.03.2031.

Tokom drugog kvartala 2024. godine Ministarstvo finansija je zaključilo dva nova kreditna aranžmana sa ino kreditorima za realizaciju različitih razvojnih projekata i to:

- Ugovor o kreditu sa Evropskom investicionom bankom (EIB) za finansiranje **Projekta Unapređenje crnogorske željeznice** u iznosu od 40 miliona eura, sa rokom dospijeća od 15 godina i kamatnom stopom koja će se odrediti u trenutku povlačenja. Ukupan iznos projekta, koji će realizovati Željeznička infrastruktura Crne Gore, procijenjen je na 80 miliona eura od čega je 35,5 miliona eura dodijeljeno kao grant u okviru Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF), dok je iznos od 40 miliona eura Crna Gora je obezbijedila kroz kreditni aranžman EIB-om.
- Ugovor o kreditu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) za potrebe finansiranja **Projekta rekonstrukcije javnih zdravstvenih ustanova Kliničkog centra Crne Gore, Opšte bolnice Bijelo Polje i Opšte bolnice Cetinje**, u iznosu od 12 miliona eura, a u cilju unapređenja energetske efikasnosti pomenutih objekata. Rok dospijeća kredita je 15 godina, sa kamatnom stopom 6 mjesečni EURIBOR + 1%.

Imajući u vidu da se su pomenuti aranžmani tek zaključeni, a projektne aktivnosti još uvijek nisu započete, isti nisu imali uticaja na stanje državnog duga u drugom kvartalu.

⁴Imajući u vidu zaključenu hedžing transakciju, konverzija ukupnog dolarskog iznosa emisije obveznica, izražava se po ugovorenom kursu od EUR/USD 1,095 i iznosi 687,76 miliona eura.

⁵Imajući u vidu zaključenu hedžing transakciju za dolarsku emisiju obveznica u 2024. godini, izvedena kamatna stopa u eurima iznosi 5,88%.

UNUTRAŠNJI DUG NA DAN 30.06.2024. GODINE

Unutrašnji dug Crne Gore na dan 30.06.2024. godine iznosio je 386,70 miliona eura, odnosno 5,31% BDP-a, što je za 124,59 miliona eura manje u odnosu na 31.03.2024. godine. Pored činjenice da u toku drugog kvartala nije bilo zaključivanja novih kreditnih aranžama na domaćem tržištu, smanjenje unutrašnjeg duga, je rezultat redovne otplate, koja se u najvećem dijelu odnosi na otplatu domaćih obveznica iz 2019. godine u iznosu od 92,44 miliona eura, kao i na otplatu rata po osnovu ranije zaključenih kreditnih aranžmana.

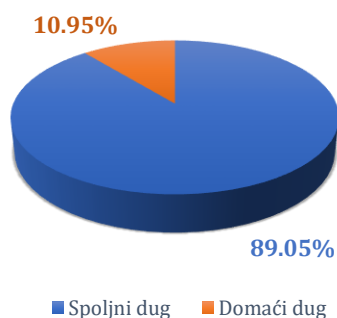
Tabela 4: Pregled kretanja unutrašnjeg duga u toku drugog kvartala 2024. godine

NAZIV ZADUŽENJA	BDP u mil. EUR 7.279,70				
	31.12.2023.	31.03.2024. (1)	30.06.2024. (2)	Promjena (1-2)	Stanje duga na 30.06.2024. u % BDP
Stara devizna štednja	10,11	10,11	10,11	0,00	0,14%
Obaveze po osnovu obeštećenja	74,58	74,99	83,23	-8,24	1,14%
Kredit kod poslovnih banaka	229,76	220,85	200,56	20,30	2,75%
Zaostale penzije	1,89	1,89	1,89	0,00	0,03%
Državni zapisi	50,00	30,00	10,00	20,00	0,14%
Domaće obveznice (GB24 i GB26)	142,44	142,44	50,00	92,44	0,69%
Pravna lica i privredna društva	33,84	31,01	30,93	0,09	0,42%
UKUPNO UNUTRAŠNJI DUG	542,62	511,29	386,70	124,59	5,31%

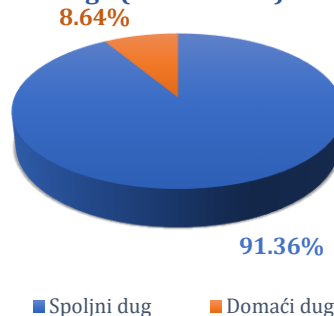
STRUKTURA DRŽAVNOG DUGA

Ako posmatramo strukturu državnog duga u pogledu učešća spoljnog i unutrašnjeg duga, spoljni dug na dan 30.06.2024. godine dominira sa učešćem od 91,36%, dok se 8,64% državnog duga odnosi na domaći dug.

Grafik 5: Odnos spoljnog i domaćeg duga (31.03.2024.)

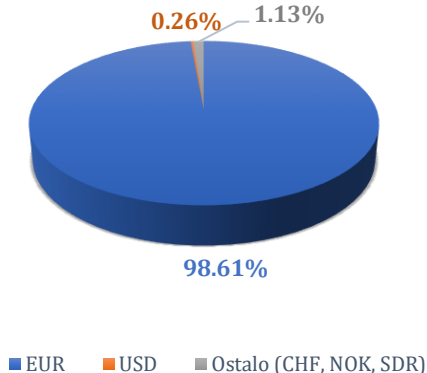
Grafik 6: Odnos spoljnog i domaćeg duga (30.06.2024.)

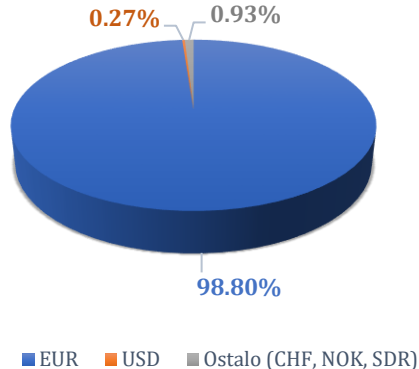
Zahvaljujući hedžing aranžmanu za kredit sa kineskom Exim bankom za izgradnju prve dionice autoputa Bar-Boljare, koji je zaključen u prvom kvartalu 2024. godine, Crna Gora je unaprijedila valutnu strukturu državnog duga na način što je većina duga efektivno konvertovana u eure, čime je država postigla veću predvidljivost i kontrolu nad svojim finansijskim obavezama.

Grafik 7: Valutna struktura državnog duga (31.03.2024.)

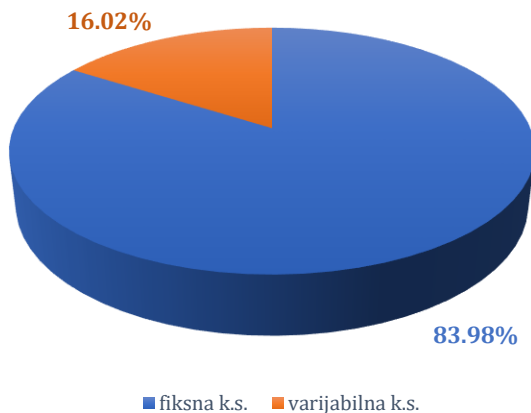

Grafik 8: Valutna struktura državnog duga (30.06.2024.)

Kada govorimo o kamatnoj strukturi državnog duga, u ukupnom državnom dugu preovladava zaduženje sa fiksnom kamatnom stopom (83,98%) i sa toga aspekta portfolio duga je stabilan. Zaduženja sa varijabilnom kamatnom stopom uglavnom su vezana za EURIBOR i čine 16,02% državnog duga.

Grafik 9: Kamatna struktura državnog duga na dan 30.06.2024. godine

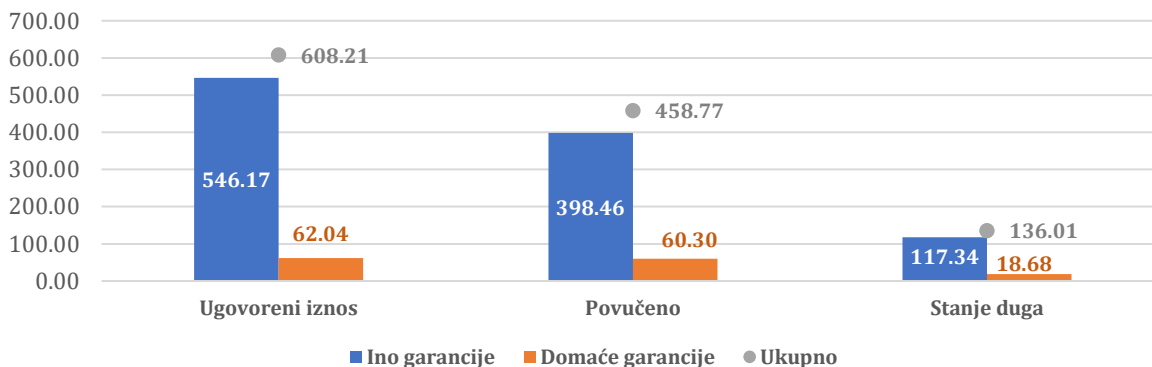

STANJE DUGA PO OSNOVU DRŽAVNIH GARANCIJA NA DAN 30.06.2024. GODINE

Stanje duga na 30.06.2024. godine, po osnovu državnih garancija izdatim domaćim i ino kreditorima iznosi 136,01 miliona eura, što predstavlja 1,87% BDP-a. Stanje duga po osnovu garancija izdatih domaćim kreditorima na kraju drugog kvartala 2024. godine iznosi 18,68 miliona eura ili 0,26% BDP-a, dok stanje duga po osnovu garancijama izdatim ino kreditorima iznosi 117,34 miliona eura ili 1,61% BDP-a.

Grafik 10: Stanje duga državnih garancija na 30.06.2024.

Domaće garancije su uglavnom izdate u cilju podrške kompanijama za realizaciju kapitalnih projekata, za restrukturiranje i kao podrška realizaciji sanacionih planova lokalnih samouprava. Spoljne garancije su izdate za implementaciju raznih infrastrukturnih projekata, obezbjeđenje podrške razvoju malih i srednjih preduzeća, kao i u cilju podrške za restrukturiranje željezničke infrastrukture, modernizaciju aerodroma i energetskog sistema.

Osim kreditnih aranžmana, u drugom kvartalu 2024. godine Ministarstvo finansija je zaključilo dva ugovora o garanciji i to:

- Ugovor o garanciji za kreditni aranžman između Željezničkog prevoza Crne Gore A.D. Podgorica (ŽPCG) i Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), za **Projekat finansiranja nabavke novih vozova koji bi se koristili u lokalnom prevozu putnika**. Ugovorena vrijednost kredita iznosi 30 miliona eura sa rokom otplate od 15 godina, uz kamatnu stopu 6 mjesečni EURIBOR +1%. Državna garancija je izdata na puni iznos kreditnog zaduženja.
- Ugovor o garanciji za kreditni aranžman između Montecargo AD Podgorica i Crnogorske komercijalne banke a.d. Podgorica, za **Projekat finansiranja investicionih popravki voznih sredstava (lokomotiva i vagona)**. Riječ je o kreditu u vrijednosti od 3,00 miliona eura, sa periodom otplate od 72 mjeseca i fiksnom kamatnom stopom od 5,5% godišnje. Državna garancija je izdata na 80% iznosa kreditnog zaduženja.